

сектор не може надійно оперувати на ринку, надихаючи та приваблюючи нових клієнтів. Від здатності бізнесів та менеджменту до пристосування до нових технологій залежить успіх в конкурентній боротьбі на ринку. Цифрова ефективність – це ключ до успішної стратегії розвитку бізнесу та створення переваги над змінюваним ринком.

Інформаційні джерела:

1. Котельникова Ю. М. Підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах цифровізації. Харків 2022. С. 100-108.
2. Лазебник Л. (2018). Діджиталізація економічних відносин як фактор удосконалення бізнес-процесів підприємства. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування.
3. Як змінився ринок eCommerce в Україні у 2022 році? URL: <https://elit-web.ua/ua/blog/kak-izmenilsja-rynok-ecommerce-v-ukraine-v-2022-godu> (дата звернення: 14.05.2023).
4. Вплив війни на інтернет-торгівлю: як змінювалися онлайн-продажі ритейлерів протягом I півріччя 2022 року. URL: <https://rau.ua/novyni/vpliv-vijni-na-internet/> (дата звернення: 05.05.2023).
5. Fast Company : Tim Cook On Apple’s Future: Everything Can Change Except Values. URL: <https://www.fastcompany.com/3042435/steves-legacy-tim-looks-ahead> (дата звернення: 03.05.2023).

УДК 327(07.034+004.7)

Н.М. Проценко, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ЯК ПРЕДМЕТ ГЕОПОЛІТИКИ

Протягом історії людства доступні йому «простори» завжди були джерелом могутності й більшості міжнародних конфліктів, одночасно надаючи, проте, засоби їх розв’язання. Простір, який контролюється державою чи союзом держав, найчастіше називають геополітичним полем.

Поняття «геополітика» у науці з’явилося в 1916 р. завдяки шведському вченому Рудольфу Челлен (1864–1922 рр.), який розумів під нею «доктрину, яка розглядає державу як географічний організм чи просторовий феномен». Питаннями геополітики займалися німецький теоретик К. Хаусхофер, американський історик Ф.-Д. Тэрнер, американський військово-морський теоретик та історик, контр-адмірал

А. Мехена та інші вчені [1, С. 4, 5, 22]. Однак, у багатьох випадках геополітиків не визнавали як вчених, але при цьому активно використовували їхні наукові викладки для вироблення міжнародної стратегії. Тільки політичні події, яких було так багато у ХХ ст., а саме одночасне визрівання глобальних політичних змін: взаємообумовленості економіки, політики, воєнної міцності країн, на які почали впливати раніше розрізнені фактори географічне розташування країни, народонаселення, кордони, уряди, світове господарство, призвели до формування геополітики як цілісної концепції світосприйняття світового устрою. На сьогоднішній час політика є складовою підвищеного динамізму суспільних процесів, які характеризуються швидкої зміною ситуацій, їх непередбачуваністю, невизначеністю та суперечливістю.

Закономірним результатом розвитку людства є перехід до інформаційного суспільства, в якому влада знань та інформації стає вирішальною в управлінні суспільством, відводячи на другий план вплив грошей та державного примусу. Зростання ролі інформаційної компоненти у суспільстві пояснюється як економічними, так й технічними, соціальними, організаційними причинами, перетворивши їх у потужну силу, що здатна завдати шкоди будь-якій державі. При цьому структура сучасного суспільства є настільки взаємозалежною, що вплив однією компоненту відразу віддзеркалюється на інших.

Умови функціонування інформаційного середовища передбачає активне використання інформації та інформаційно-комунікаційних технологій, що перетворили майже кожен сферу діяльності людства та створили інформаційний простір. Питаннями тлумачення інформаційного простору займалися німецький соціолог Н. Луман, американський соціолог і публіцист Д. Белл, французький географ і геополітик І. Лакост та інші науковці [2, С. 3, 3, 4]. Проте, варто відмітити, що в дослідженнях взаємозв'язку інформаційного простору та геополітики спостерігається надмірна прив'язаність класичного розуміння геополітики до землі та географії. Приблизники такого традиційного підходу ігнорують ключові для предмета дослідження процеси інформатизації та глобалізації.

Усього 20–30 років тому зміна місця проживання для багатьох людей було дуже не простим рішенням, і обумовлено це було достатньо тісними зв'язками на міжособистісному, культурному та соціальному рівнях, але сьогодні людина значно менше «психологічно» пов'язана з територією мешкання. Кордони країн завдяки сучасним інформаційним технологіям дедалі стають певною політичною умовністю, а об'єднання людей через роботу, за групами

інтересів ще більш послаблюють ці зв'язки. Оскільки інформатизація суспільства є глобальним соціальним процесом виробництва, де у всіх сферах життєдіяльності людини інформація використовується як суспільний ресурс, то вона перетворилася «з об'єкта теоретичного аналізу вчених на критерій оцінки могутності держав, стала найважливішим чинником у боротьбі тієї або іншої країни за економічну, політичну, культурну і військову перевагу, а також чинником виживання всього людства в цілому» [5, С. 68–69].

Інформаційне протистояння стає звичним елементом повсякденного життя, що впливає на державні інфраструктури, суспільну свідомість тощо. Метою цього протиборства є руйнування територіальної цілісності держави та підрив національної самосвідомості населення. Реалії сьогодення такі, що вже сформованим і природним інструментом вирішення конфліктної ситуації є не лише володіння інформацією, а також її використання та застосування сторонами конфлікту при зіткненні інтересів або виникненні протиріч, де на перший план виходять методи та форми оприлюднення та розповсюдження інформації для масової аудиторії.

Безпосередніми носіями та, особливо, розповсюджувачами знань та іншої політично значущої інформації є ЗМІ та соціальні медіа. Вплив на політику ЗМІ здійснюють в інформаційному просторі, що дозволяє певним чином формувати громадську думку. Активне використання інструментарію та технічних можливостей Інтернету дозволяє забезпечувати управління політичними протистояннями та конфліктами за допомогою соціальних мереж, онлайн-чатів, блогосфери. Разом з тим, Інтернет стає лише наслідком або ж одним з інструментаріїв реалізації суспільно значимих запитів інформаційного простору, які швидко змінюються. Запити набувають статусу чітко виражених соціальних настроїв, вимог, традицій і норм, котрі породжують нові інформаційні хвилі, які практично позбавлені географічних обмежень.

Багато геополітичних концепцій розглядають інформацію як вид зброї, яка є дуже небезпечною через те, що інформація легко доступна, поширюється в необмежених обсягах і діапазонах, перетинає всі державні кордони без обмежень. Чільне становище в інформаційному просторі дозволяє домінуючій стороні керувати розвитком конфліктної ситуацією або сприяє її вирішенню та врегулюванню.

На всіх етапах розвитку світової історії боротьба за геополітичну перевагу ведеться засобами, які відповідають певному часу. На сьогоднішній момент відбувається абсолютна інформатизація ключових сфер діяльності більшості держав, швидкими темпами

відбувається формування глобального інформаційного простору, активно розвиваються програмно-технічні засоби нанесення шкоди комп'ютерним та телекомунікаційним системам тощо. Врахування інформаційного простору в геостратегіях стає визначальним напрямком держави для досягнення своїх цілей у внутрішній, регіональній та міжнародній політиці, а також у досягненні геополітичної переваги на світовій арені.

Інформаційні джерела:

1. Вегеш М., Палінчак М., Петрінко В. Геополітика в посталях і термінах: підручник для студентів і аспірантів спеціальності «Політологія». Ужгород: Видавничий дім «Гельветика». 2020. 786 с.

2. Луман Н. Поняття ризику. *Thesis*. 1994. № 5. URL: www.ecsocman.edu.ru/data/429/174/1217/5_2_2luhm.pdf (дата звернення 10.05.2023).

3. D. Bell. *The Social Framework of the Information society*. Oxford, 1980. P. 500-549.

4. Efferink L. van *The Definition of Geopolitics – Classical, French and Critical Traditions*. URL: https://exploringgeopolitics.org/%20Publication_Efferink_van_Leonhardt_The_Definition_of_Geopolitics_%20Classical_French_Critical.html (дата звернення 7.05.2023).

5. Момот А. С. Інформаційні чинники впливу на сталий розвиток світосистеми. *Нова парадигма*. 2011. Вип. 104. С. 67–77.

УДК 004.031.43: 004.056

О.О. Рудь, канд. екон. наук (*ДБТУ, Харків*)

В.М. Сирій, ст. викл. (*ДБТУ, Харків*)

ТЕХНОЛОГІЯ БЛОКЧЕЙН ТА ЇЇ РОЛЬ У КІБЕРБЕЗПЕЦІ

Сучасний світ швидко цифровізується, тому кібербезпека стає однією з найактуальніших проблем підприємств, організацій та індивідуальних користувачів. Загрози у сфері кібербезпеки стають настільки складними й вишуканими, що традиційних підходів до захисту інформації вже недостатньо. Нові рішення для забезпечення кібербезпеки запроваджуються зокрема в технології блокчейн [1 - 3].

Блокчейн є розподіленою системою, де копії бази даних зберігаються на багатьох вузлах мережі. Це робить систему стійкою до єдиної точки відмови та знижує ризику крадіжки або втрати даних.